

Det handler ikke kun om penge i den måske 'største skandale i forlagsbranchen'

Forlagschef for Tiderne Skifter, Claus Clausen, har ifølge anklager fra Gyldendal undladt at udbetale flere millioner til forfattere. Men det handler mere om tillid end om penge, siger branchefolk

Af Otto Lerche Kristiansen

Det er blevet kaldt »den største skandale i forlagsbranchen i årevis.«

Forlaget Tiderne Skifter har siden sin grundlæggelse i 1973 udgivet en lang række skønlitterære værker og debatbøger af danske og udenlandske forfattere. I forlagsbranchen er det kendt som et af de mindste og et af de mest idealistiske forlag. Men forlaget har ifølge dagbladet Poli-

ken undladt at udbetale mere end seks millioner kroner til forfattere.

Det kom frem tirsdag.

Det problematiske ved den manglende betaling til forfatterne er ikke kun det konkrete beløb, men også at Tiderne Skifter har brudt en tillid mellem forlag og forfattere. En tillid, som er grundlæggende for ikke bare forlaget og dets forfattere, men for at udgive bøger i det hele taget.

Det mener blandt andre formand for Dansk Forfatterforening, Morten Visby: »Det alvorlige er først og fremmest – hvis anklagerne fra Gyldendal er sande – at der er tale om en grundlæggende disrespekt over for forfatteres rettigheder og for aftaler og kontrakter på bogmarkedet. Det er helt essentielt. I modsætning til andre brancher er bogbranchen ikke baseret på enkelte handler med varer, men på aftaler og tillid mellem forlag og forfattere. Hvilke rettigheder har forfatteren? Hvilke rettigheder har forlaget? Hvad skal den her tekst bruges til? Det er simpelthen sådan, bogmarkedet fungerer. Og det bygger på tillid,« siger han.

Forlægger og tidligere chefredaktør på branchebladet Bogmarkedet Bjarke Larsen kalder det »den største skandale i forlagsverdenen« i mange år, hvis anklagerne fra Gyldendal er rigtige.

»Hele forholdet mellem forfatter og forlag bygger på et tillidsforhold. Forfatteren vælger forlaget, fordi han har tillid til, at det kan varetage hans eller hendes interesser bedst muligt og sælge bogen. Det er svært at gennemskue for forfatteren, om han får sin del af salgsindtægterne, og derfor bygger forholdet mellem forfatteren og forlaget i høj grad på tillid. Hvis det begynder at blive sådan, at man som forfatter ikke stoler på sit forlag, så forsvinder grundlaget for hele den model, der er i branchen i dag,« siger han.

Feminisme og væbnet kamp

Tiderne Skifter blev grundlagt i 1973. Det blev grundlagt og drevet de første år af parret Claus Clausen og Suzanne Giese, med Claus Clausen som leder og Suzanne Giese som redaktør. Men efter parrets skilsmisse blev det ført videre af Claus Clausen selv.

Farvel til 'dem' og 'os' på Roskilde

Der er Nilens musik, og en kvinde, der stiger op ad den. Der er konfettiregn og drenge og piger, der bader i den. Der er ubevidste inddelinger i 'dem' og 'os'. Og så er der en turné på Dyrskuepladsen, hvor det hele bliver lidt mindre sort og hvidt

Af Ralf Christensen

B risen i træerne ved Avalons scenen er Alsarah & The Nubatones nådig. Den griber og bærer deres sudanesiske musik fra under teltdugen og ud over Smatten. Drager folk uvidende om de nubiske takter og toner

forførelseskunst ind i teltet.

Snart er Avalon denne tidlige aften fyldt med nogle tusinde mennesker, der sandsynligvis får deres musikhorisonter dirket bare en lille smule op, mens bandet risler så lifligt gennem rytmik og melodier. Med vandige metaforer lige på spidsen af anmelderpenen. Og med masser af referencer til

Nilen, som Alsarah, forsangeren, kalder sin store kærlighed.

»The Nile«. Jeg hører det som »denial« – benægtelse – til at starte med. Under mig over, at så åbent et udtryk, som det sudanesiske band arbejder med, skulle handle om benægtelse. Men da hun taler om, at vi vel alle gerne vil lande på »the right side of history«, så giver det mening i nogle minutter.

Så opdager jeg min vildfarelse. Nogenlunde samtidigt med, at jeg forstår, at det i stedet handler om omfavnelser i gruppens udtryk, om at gå ind gennem de åbne døre og lade musikken ske, lade den gennemvæde alt og alle. Åbningsnavnet på Orange Scene

er i år danske Phlake. Kl. 18. De bedriver også en lethedens musik, men den synes ikke at have videre forankring i noget vigtigt. Snarene bare en sært karismaløs yacht-soul. Godt syet, dygtigt klorbleget, bevares, ikke ulig en tætsiddende JBS-undertrøje. Men der er til gengæld oppustelige gigantkødben, man kan bokse rundt med. Og der er konfettiregn og drenge og piger, der bader i den.

Skramlet house

Der er til gengæld mulighed for at bryde sociale og professionelle skel dér foran Orange Scene. Men vi skal længere ud på natten, ved ét-tiden, hvor jeg og mine to opromte følgesvende måber over et

20 centimeter tykt seddelbundet hos – vistnok – pusheren i ølbarren. Vi må konstatere, at det trods alt ikke er en helt kontantløs festival.

Imens eksploderer den franske duo Justice. Og vi går deres skramlede house i møde. En form for heavy metal for EDM-generationen. Et blændende show i sort/hvid med de to herrer som anonyme operatører i en artificiel organisme, der dikterer orgasmekramper gennem pladsens titusindtallige skare. Vi ender med at danse i rablende mønstre, mens vi forgæves forsøger at navigere vores fadøl i vandrette mønstre.

Tolerancen er stor over for fremmede kulturer på Avalon Sce-

Claus Clausen grundlagde, sammen med sin hustru, Suzanne Giese, Tiderne Skifter i 1973. Efter parret blev skilt, førte Claus Clausen forlaget videre selv.
Foto: Miriam Dalsgaard

Udgangspunktet for de to grundlæggere og for forlaget var venstrefløjen og kvindebevægelsen, og de to første udgivelser var Suzanne Gieses *Derfor Kvindekamp* (1973) og bogen *Væbnet kamp* (1973) skrevet af den venstreekstremistiske terrororganisation Rote Armee Fraktion. I 1980'erne og 1990'erne begyndte forlaget at udgive debatbøger om en række andre områder af samfundet, blandt andet fra køn, modernitet, feminisme og sexologi til computerkultur, fremtidsforskning, psykoanalyse og billedkunst.

»Det har ikke været drevet af snævre kommercielle hensyn,« siger Morten Visby.

»Det har været drevet af en oprigtig kærlighed til litteraturen og samfundsdebatten og af en risikovillighed i forhold til at tage nogle chancer med nogle ting, som ikke umiddelbart har været store kassesucceser, men hvor man alligevel har sagt, at det har været vigtigt, og at det skulle ud. Det er ikke det eneste forlag, der har gjort det, men det er noget, man forbinder med Tiderne Skifter.«

Siden 1973 har forlaget udgivet flere end 1.500 bøger. Flere af kendte forfattere som danske Pia Juul, Tor Nørretranders og Klaus Rifbjerg, og udenlandske forfattere som Timothy Garton Ash, Pierre Bourdieu og Jonathan Safran Foer. Men også mange ukendte.

»Det har været kendetegnende for Tiderne Skifter, at man har været virkelig gode til at finde nye forfatterskaber og udvikle dem, og på den måde har det været en vigtig brik i bogmarkedet. Bogmarkedet har jo brug for alsidighed.«

Den måske mest kendte udgivelse – og formentlig også den mest

indbringende i forlagets historie – er bestselleren *Kvinde kend din krop* (1975), som er udgivet i fem forskellige udgaver og solgt i mere end 200.000 eksemplarer. *Kvinde kend din krop* er Tiderne Skifter. Men forlaget har også udgivet den kontroversielle bog *Mit Liv* skrevet af den drabsdømte rocker Jørn Jønke Nielsen og de tre opfølgere, *Mit an-*

det liv (1992), *Endnu et liv* (1998) og *Jeg lever stadig* (2014).

»Det var undtagelsen, som bekræftede reglen,« siger Bjarke Larsen.

»Mange undrede sig i sin tid over udgivelsen og mange syntes, det var forkert at udgive en bog skrevet af en rocker. Det passede heller ikke ind i resten af udgivelserne. De udgav jo blandt andet Bourdieu, og i offentligheden stod det som det her kvalitetsforlag inden for skønlitteratur og debat. Men Claus Clausen forsvarede udgivelsen med, at også rockere har en ret til at blive hørt.«

Et kæmpe beløb

Forlaget har eksisteret i snart 45 år.

Fra begyndelsen og frem til i dag har det været kendt som et idealistisk forlag med en særlig position i den danske forlagsbranche. Men måske er tiderne skiftet.

Ifølge Claus Clausen er der dog i den verserende sag tale om en fejl. Han medgiver i et interview i gårsdagens Information, at nogle udenlandske forfattere ikke har fået honorar for blandt andet lydbøger, som de ellers var berettigede til. Men ifølge Claus Clausen er der tale om en fejl.

Ifølge Morten Visby og Bjarke Larsen er det usandsynligt, at der kan være tale om fejl for millioner.

»Så meget kan man ikke sjuske med over så mange år. Hvis der var tale om en fejl eller sjuske, ville det også nogle gange være til forfatterens fordel,« siger Bjarke Larsen. Ifølge Gyldendal er der tale om en beløb på flere millioner kroner.

Det er et »kæmpe beløb,« siger Morten Visby.

»Forlagsbranchen er økonomisk mindre, end mange folk tror. Hvis man ser på bogbranchen i forhold

til erhvervslivet i øvrigt, så er det en meget lille branche.«

Han understreger, at han udtaler sig på baggrund af oplysningerne fra Gyldendal om beløbets størrelse.

»Men hvis beløbet er korrekt, så er der for mig at se formentlig tale om mere end tilfældigt rod i butikken. Det forekommer at være mere eller mindre systematisk – at det har været en fast praksis gennem mange år.«

Det er ifølge Morten Visby ikke ualmindeligt, at små forlag har »lidt rod i butikken« og derfor skal have hjælp til at forstå regler for kontrakter eller udbetalinger.

»De idealistiske forlag har så stærkt et fokus på selve bogen og ikke en stor økonomiafdeling til at tage sig af bogføring. Det er måske en eller to personer, som skal varetage alle funktioner, både redigere bøgerne, finde nye forfatterskaber og i øvrigt også holde styr på kontrakter og salg. Men omfanget i denne sag overrasker mig.«

Gyldendal har afskediget de tre medarbejdere på Tiderne Skifter. Forlaget fortsætter som forlæggermærke under Gyldendal.

Hvis det begynder at blive sådan, at man som forfatter ikke stoler på sit forlag, så forsvinder grundlaget for hele den model, der er i branchen i dag

Bjarke Larsen

Chefredaktør for branchebladet Borgmarkedet

nen under AlSarah & The Nubatones tidligere på dagen, men der er nul tolerance over for lidt mere voldsomme kropslige udtryk. Ingen må sidde på skuldrene af nogen som helst.

Alt det er der bedre plads til under Justice. Og også til rappen Young M.A.'s åbningskoncert tidligere på dagen på Apollo. Her opstår der sågar moshpit, altså den store cirkel, hvor fortrinsvis ungersvende smadrer amok. Længere bagud bølger publikum frem og tilbage alt som moshpittens ringmuskel åbner og lukker sig for fri udfoldelse.

AlSarah & The Nubatones finder et sublimt groove til sidst i deres koncert. Et mere kantet

og skarpt fjedrende riff. Bassen er ikke længere en vedholdende strøm, men en afbrudt figur, der giver plads til vakuum. Vi danser minsandten.

Egoet i defensiven

Og dansen sidder stadig i kroppen, venter bare på at blive genantændt midnat på Pavilion-scenen, hvor marokkanske Hamid El Kasri Ganoua Ensemble og gæster fyrer op under deres trance-dyrkende *gnawa*-musik, deres afrikansk islamisk spirituelle sange.

El Kasri som forsanger og lead-instrumentalist på strengeinstrumentet ginbri, mens hans tre kor- og rytmemænd danser og banker i takt, slynger harmonierne op i be-

rusende klimakser. Mens en trommeslager sætter yderligere liv i kludene. Og så er der tværfolkeligt samvirke, da den britiske bluesguitarist Justin Adams går på scenen – bedst i begyndelsen, hvor han glider i et med de flimrende grooves. Knap så heldigt, når han stjæler scenen med sine ikke videre interessante soli.

Why your brain hates other people, lyder titlen på en artikel på videnskabssitet *Nautilus*. Den fortæller, hvordan vores opdeling i »dem« og »os« synes at være dybt indlejret i vores hjerner. I en MRI-scanner, fortælles det, viser hjerneaktivitetsmålinger, at vi opdeler billeder vist i 1/20 sekund i et »dem« og et »os«. Og det griber

om sig. Vi er selvretfærdige på vores stammes vegne. Hvis vi begår fejl, så siger det ikke noget essentielt om os, men er blot en uheldig reaktion på en undtagelsestilstand.

Hvis de andre begår fejl, så siger det noget om deres natur.

En af de bedste måder at komme det til livs på er ved at være bevidst om vores opdeling – og at udjævne hierarkier og udfordre stereotyper.

Det sker denne onsdag nat, hvor der i hvert fald ikke er afgørende forskel på den tranceskabende natur i musikken hos marokkanerne og hos franskmændene. Den ene er naturligvis håndspillet, den anden program-

meret. Men vi tæskes ind i nogle af de samme rum i os selv. Overgivelsen. Selvforglemmelsen. Egoet i defensiven. Bare for en stund.

rach@information.dk

Roskilde Festival onsdag.
AlSarah & The Nubatones – Avalon. Hamid El Kasri Ganoua Ensemble & Guests feat. Justin Adams – Pavilion – Phlake + Justice